

Četvrtak, 15. juni 2006.

Svedok P-002

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.35 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Dobro jutro svima. Koliko smo shvatili, ima nekih pitanja koje zastupnici Odbrane žele da pokrenu. Gospodine Vasiću, izvolite.

ADVOKAT VASIĆ: Hvala, časni Sude. Ja bih hteo pre nego što uvedemo svedoka, da otvorim jedno pitanje koje je moj uvaženi kolega Moore juče pokrenuo, a vezano je za ekspertske svedoke Tužilaštva, gospodina Pringlea. Ja ne znam da li sam dobro shvatio mogu uvaženog kolegu Moorea kada je juče izlagao svoj stav povodom zahteva Odbrane da se iz ekspertske nalaza zapravo odstrani onaj deo nalaza koji je baziran na iskazima svedoka koji nisu saslušani u ovom postupku, a čije je izjave u svom nalazu, to jest fakte iz tih izjava, cenio gospodin Pringle, kada je donosio zaključke u svom ekspertske mišljenju. To je bio i zahtev Odbrane iz podneska, dakle, da se ovaj deo odstrani i da se ne koristi kao njegov ekspertske nalaz. Što se tiče ovog predloga koji je gospodin Moore juče izneo, da se veštaku stave na uvid transkripti sa ovog suđenja, to je svakako mogućnost. Odbrana tu nema problema. Jedino što smatram da ćemo nalaz koji bude gospodin Pringle dao na osnovu ovih transkripata, zapravo biti potpuno novi nalaz eksperta, s kojim Odbrana mora da se upozna i o njemu da se izjasni, u skladu sa Pravilima (Rules of Procedure and Evidence). Ja u izlaganju mog uvaženog kolege Moorea vidim da on pominje neke neznatne promene. Mi to ne možemo znati kakve će promene biti, ali se osnov za zaključak veštaka svakako u celosti menja. Odnosno, Odbrana će biti u poziciji da ovog eksperta ispituje sada na sasvim novim osnovama - na kojima je doneo svoje zaključke. Tako da mi, čini mi se, da trenutno ne možemo se izjasniti o tome, pre nego što dobijemo nalaz gospodina Pringlea. No, svakako, ja želim potvrdu od mog uvaženog kolege da je on zapravo prihvatio zahtev Tužilaštva da se onaj deo iz ekspertske nalaza koji se odnosi na svedoke koji nisu svedočili u ovom predmetu - potpuno izuzme, i da se znači ne koristi pred ovim Sudom u ovom postupku. Hvala vam.

SUDIJA PARKER: Gospođo Tapušević?

ADVOKATICA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, dobar dan, ukoliko niko iz Tužilaštva nema ništa da prokomentariše izlaganje kolege Vasića, ja bih pokrenula drugo jedno pitanje, koje se otvorilo pre neki dan, odnosno 12., pred vama. To je pitanje nespornih činjenica. O tome su 12. ovde govorili kolega Vasić i kolega iz Tužilaštva. I obraćam vam se iz razloga što je tada rečeno da će u toku sutrašnjeg dana, znači, 13. biti podnet novi podnesak o nespornim činjenicama. To nije učinjeno, i Odbrane smatraju da moraju da se obrate Pretresnom veću i da daju obrazloženje iz kog razloga do toga nije došlo.

Kao što znate, nakon 16. marta, kada je potpisano sporazum o nespornim činjenicama, a povodom 35 činjenica, došlo je do podneska od strane Tužilaštva, kojim nas je obavestilo da Pretresno veće i Odbrana, smatraju, s pravom traže za osam činjenica neko razjašnjenje, i mi smo 12. maja, časni Sude, prihvatili od ponuđenih osam činjenica, odmah pet činjenica. Očekivali smo da će od 12. maja na dalje, pa do danas, biti dostavljeno Pretresnom veću i biti obavješteno Pretresno veće da ono što ste uputili i zatražili od stranaka da se sporazumeju, da će to biti i učinjeno i vama dostavljeno. To se nije dogodilo. Verujte, odbrambeni timovi nemaju nikakvih ni problema, ni dilema, vezano za nesporne činjenice. Međutim, sada je nastao problem na strani Tužilaštva, jer je 25. maja Tužilaštvo nas obavestilo da bi jednu nesporno utvrđenu činjenicu, van osam činjenica o kojima smo po vašoj instrukciji ponovo raspravljali, hteli da promene. Preključe je stigla ponuda da se još jedna od tih činjenica promeni. Stav je Odbrane u ovom pogledu, i mi smo apsolutno svesni i mislim da svi odbrambeni timovi vrlo jasno tumače pravila o utvrđivanju i usaglašavanju između strana o nespornim činjenicama, i da je to jedna *on going* dipozicija strana. Odbrambeni timovi su apsolutno spremni da i dalje raspravljaju o nekim činjenicama koje trebaju da budu ili se pojavljuju kao moguća okolnost da se nađe sporazum među stranama. Ali, odbrambeni timovi ni na koji način nisu spremni da prihvate da se činjenica koje su već utvrđene kao nesporne među stranama, sada menjaju, i da se ostale činjenice koje su utvrđene kao nesporne, odlaže obavještenjem Pretresnog veća dok ne nađemo sporazum oko činjenica sa kojima Tužilaštvo sada, posle mesec i po dana, i posle izvođenja toliko dokaza, nije zadovoljno, kako je zaključilo. Ja mislim da je neophodno da mi nastavimo pregovore na tu temu. I ja sam juče u ime sva tri odbrambena tima imala jedan sastanak. Jedino što timove zabrinjava u tom pogledu, da je pokušaj Tužilaštva da se sada već one nesporno utvrđene činjenice ponovo dorade i prerade. To je ono što odbrambeni timovi u ovom trenutku nikako ne mogu da prihvate, ali za nove činjenice, van ovih je... su apsolutno spremni da stupe u kontakt i da pregovaraju sa Tužilaštvom. Samo toliko. Hvala.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Gospodine Moore, izvolite.

TUŽILAC MOORE: Da. Prvo želim da zamolim moje uvažene kolege da pre nego što budu pokretali pitanja pred Pretresnim većem, da nas barem obaveste o tome, tako da i mi možemo time da se pozabavimo. Što se tiče onoga što je rekla gospođa Tapušević, mi nikako ne prihvatamo ono što je ona rekla. Imamo određeni broj poteškoća sa Odbranom. Ja sam mnogo puta odstupio korak unazad i pokušao sam da nađem način da im udovoljim. Što se tiče nespornih činjenica, bilo je poteškoća sa obe strane. Želim, ako bi Sud bio toliko ljubazan, da odložimo ovo pitanje dok se ne završi sa svedočenjem svedoka. Onda možemo da potpunije razjasnimo sve stvari, i Tužilaštvo može na neke stvari da skrene pažnju Pretresnom veću, kao i na neke poteškoće sa kojima se ponekad suočavamo. Dajem jedan mali primer. Jedna od predloženih nespornih činjenica je da je major Šljivančanin bio podređen pukovniku Mrkšiću, kao što Odbrana tvrdi, do 29. juna 1992. godine. Mi smo tražili da se ubace reči "ne do 29. juna 1992. godine", ili "najmanje do 29. juna 1992. godine". Razlog za to je potpuno jasan. Mi imamo materijal u kome se tvrdi da se to odnosilo i na kasniji period. To možda nije baš previše važno u ovom predmetu, ali ubacivanje barem reči "at least", znači da prihvatamo da je bilo stanje podređenosti do tog datuma i možda će u vezi toga da se izvode dokazi i za period koji je

iza toga. Ali kao rezultat toga, mi nismo dobili pristanak za to, i moraćemo da izvodimo dokaze u vezi sa tim i da na to trošimo vreme Suda.

Toliko što se mene tiče, drugi se time bave. Ali ja svakako znam šta se dešava. Imam e-mail poruke iz novembra, iz februara, i mislio sam da je ovo pitanje rešeno. Nije uvek bilo lako i to nije uvek greška Tužilaštva. Ja to u potpunosti poričem. Ali molim da se razgovor o ovome odloži do kraja dana. Prvo želim da odgovorim na ono što je rekao gospodin Vasić. Ja sam to juče rekao i sada ponavljam. Taj izveštaj veštaka je predat Odbrani u septembru. U oktobru su se složili oko izveštaja, i pristali na njega uz unakrsno ispitivanje. Ništa nismo čuli od Odbrane o ovom izveštaju do otprilike pre pet dana, kada su rekli da nisu zadovoljni sadržajem izveštaja. Ja sada želim da pitam: zašto tek pre pet dana smo čuli za to, kada je Vojinović svoje svedočenje dao polovinom maja. Ako je bilo zabrinutosti oko toga, zašto se to nije ranije spomenulo. Ja prihvatam kada Odbrana kaže, na primer – pa možda nismo znali da će Tešić ili Panić svedočiti. Ja to prihvatam. Ali, kocka je bačena kada su spiskovi svedoka uručeni. Ništa mi nije rečeno od strane Odbrane o tome, tako da sam ja prilično iznenađen da postoji toliko nezadovoljstva u ovoj fazi. Ponavljam ono što sam rekao juče. Svedoci, na primer, Panić i Tešić, neće biti pozvani, ali jesu ušli u jedan mali deo izveštaja veštaka Pringlea, ali mi se na njih nećemo oslanjati. Postoje fus note koje će biti sklonjeni, i zaključci tih oficira biće izbrisani. Mi želimo da se oslonimo, kao što sam rekao juče, na to da je nova procena od strane Pringlea direktna konsekvencija transkripta koji su njemu poslani, a koji se odnose na vojne svedoke. Ja se nadam da će se moje uvažene kolege i nadam se Sud složiti sa mojim mišljenjem, a to je da ako želite ispravnu procenu komandovanja i rukovođenja, onda se takođe o tome može prosuđivati na osnovu onoga što su svedoci rekli tokom unakrsnog ispitivanja i glavnog ispitivanja, kao i u svojim izjavama. I ja želim da na te suštinske dokaze odgovorim sledećim dokazima. Ja sam razgovarao sa generalom Pringleom jutros i koliko sam ja shvatio, on je pročitao gotovo sve vojne transkripte, naročito transkript Trifunovića, koji je jedan od ključnih svedoka. Tako da bi pomogli svojim kolegama, ja to kažem u sudnici, koliko sam ja shvatio, kada on čita svedočenje Trifunovića tokom unakrsnog ispitivanja, njegovi zaključci ostaju isti kada govorimo o sličnosti ili poređenju između Trifunovićevog shvatanja i shvatanja JNA komandovanja i rukovođenja, i onoga što pod tim podrazumeva Pringle. Kao što sam ja to shvatio, on će ponovo da razmotri zaključke, ali mislim da će ti zaključci biti vrlo slični. Nema nikakvih "bombi", ako mogu da upotrebim taj izraz, na koje mogu da računaju moje kolege. Očekujem da će Pringle doći do svojih zaključaka tokom vikenda. Ja ću njega videti u ponedeljak. Obavestiću moje kolege, ali njihovi eksperti imaju ovaj izveštaj gotovo osam meseci. Ako nema nikakvih razlika, a znaju da Tešić i Panić i ostala dva svedoka neće svedočiti, ja apsolutno ne razumem zašto bi trebalo da postoje bilo kakve razlike u metodi unakrsnog ispitivanja, sadržaju unakrsnog ispitivanja, zato što su i eksperti videli transkripte, ne samo glavnog, već i unakrsnog ispitivanja. Uz dužno poštovanje prema mojim kolegama, kao što je gospodin Vasić rekao prošle nedelje, trebalo mu je vremena da pročita izveštaj. Ja potpuno razumem vremenski pritisak. Ja to znam bolje od većine. Ali ovde je Tužilaštvo postupilo potpuno ispravno, i moje kolege imaju taj izveštaj već osam meseci.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA PARKER: Mislim da ne morate ništa da dodate, gospodine Vasiću. Hvala vam. Što se tiče nespornih činjenica. O tome ćemo da govorimo kada završimo sa ovim svedokom. Ali želim malo razjašnjenja u vezi stava po pitanju izveštaja veštaka. Izveštaj veštaka je izveštaj veštaka. Veštak mora da se oslanja na neke činjenice. Neke stvari dolaze iz opšteg znanja, neke stvari dolaze na osnovu proučavanja dokumenata, instrumenata, a neke stvari dolaze od toga što je pročitano iz svedočenja koje tek treba da daju svedoci kojima su poznate činjenice. Izveštaj kao takav, ostaje izveštaj veštaka i on je prihvatljiv, pod uslovom da je relevantan. Ako se veštak oslanjao na činjenice koje nisu dokazane, onda u onoj meri u kojoj se veštak oslanja na takve činjenice, izveštaj nema težinu. Radi se o dokaznom materijalu, ali taj dokazni materijal nema težinu, zato što činjenična osnova za to - nije dokazana. Tako da ako ima svedoka kako što su Tešić i Panić, čije je izjave veštak uzeo u obzir, a koji nisu i neće biti pozvani da svedoče, a nema drugih dokaza koji bi dokazivali ono što bi ta dvojica ili drugi u sličnom položaju dokazivali, to znači da bilo koji zaključak koji se zasniva na tim potencijalnim dokazima, jednostavno nema nikavu težinu. Tako da činjenica da se ti svedoci neće pozvati, jeste nešto što, u stvari, dovodi Tužilaštvo u jedan položaj koji je nepovoljan položaj, ali ne dovodi Odbranu u nepovoljan položaj. Svaki dan imamo u suđenjima to da se pojavljuju veštaci i da se svedočenje na samom suđenju na neki način razlikuje od onoga što se očekivalo na osnovu izjava pre suđenja. Slabost je ako veštak ne zna i nije upoznat sa svedočenjem tokom suđenja, zato što to onda umanjuje vrednost svedočenja veštaka. Tako da je normalno da veštaci žele da budu prisutni kada drugi veštaci svedoče, da bi mogli da budu u potpunosti obavešteni. Isto tako, normalno je da se veštaci upoznaju sa svedočenjem koje je dato tokom suđenja. I ako to utiče na njihovo svedočenje, onda oni kada je na njih red da svedoče, moraju da navedu šta oni od dokaza smatraju da nije bitno, i na koji način to utiče na njihovo mišljenje. To može da promeni njihovo mišljenje ili da dalje potvrdi njihovo mišljenje i tako dalje. Ali nema ništa neispravno. U stvari, bolje je da kada veštak dođe da svedoči na nekom suđenju, da je on upoznat sa izvedenim dokazima tokom suđenja od strane svedoka koji su se pojavili i svedočili. To je ono što imamo da kažemo u vezi svedočenja veštaka.

Gospodin Moore predlaže da se prvobitni izveštaj modifikuje tako što će se otkloniti mišljenja koja se direktno oslanjaju na svedoke koje Tužilaštvo nije pozvalo da svedoče. Time će se olakšati zadatak i Odbrani i Pretresnom veću. Sada, osim ako se ne pojavi nešto nepredviđeno, a uvek postoji ta mogućnost, Pretresno veće smatra da ono što Tužilaštvo predlaže nije ni neregularno, niti da će da dovede do neke značajne promene, što se tiče prirode svedočenja svedoka Pringlea, niti će da utiče na bilo koji način na unakrsno ispitivanje svedoka. Iste će da važe stvari i dalje. Možda će na primer umesto svedoka X, biti svedočenje svedoka Y i svedoka Z, i ti svedoci bi doveli do toga da se formira određeno mišljenje, ali nećemo unapred ništa da predviđamo. I zbog toga gospodine Vasiću, mislimo da ste možda suviše zabrinuti u ovom trenutku, i možda treba pričekati da vidimo kako će se stvari razvijati. I onda ćemo u toku samog postupka da procenjujemo situaciju. I ja mislim, gospodine Vasiću, da treba da odbacimo ono što ste vi u stvari rekli u vezi sa tim. Ali naravno, ako se pojavi nešto što bi stvarno imalo uticaja na situaciju, ili ako se pojavi bilo kakva poteškoća, vi onda možete ponovo da iznesete svoj stav. Ali mi ne očekujemo da će se nešto tako desiti. Mislim da smo sada spremni da se uvede svedok.

(svedok ulazi u Sudnicu)

SUDIJA PARKER: I sada dok svedok dolazi, prelazimo na zatvorenu sednicu.

(privatna sednica)

Fond za humanitarno pravo

